

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD INKOPEN (MVI)

HOE STAAN WE ERVOOR IN 2025?

'Het Nationaal plan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) 2021–2025' omvat 6 thema's om met inkoop en aanbesteden duurzame keuzes te maken en zo maatschappelijke impact te realiseren. Deze thema's sluiten aan op de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties:

- Milieu: tegengaan van milieuverontreiniging en voedselverspilling
- Klimaat: tegengaan van klimaatverandering
- Circulariteit: stimuleren van een circulaire economie
- Ketenverantwoordelijkheid/ISV: stimuleren van ketenverantwoordelijkheid
- Diversiteit en Inclusie: stimuleren van een divers en inclusief bedrijfsleven
- Social Return: stimuleren van arbeidsparticipatie van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt

Net als in voorgaande jaren monitorde PIANOo in 2025 met de MVI-zelfevaluatie tool in hoeverre aanbestedende diensten deze maatschappelijke thema's meenemen in hun inkoopopdrachten.

* De grafieken en uitleg in deze samenvatting geven daarvan een eerste beeld. De inzichten uit gerichte analyses die de Universiteit van Utrecht heeft gedaan op deze MVI-data van 2025, geven daarbij extra duiding.

Onderzoeksresultaten**

Bij Europese aanbestedingen ligt de toepassing van het aantal MVI-thema's 25% hoger dan bij onderhandse of nationale aanbestedingen. Dat duidt op een hogere motivatie voor MVI naarmate de aankoop groter en zichtbaarder is.

TOEPASSING MVI-THEMA'S

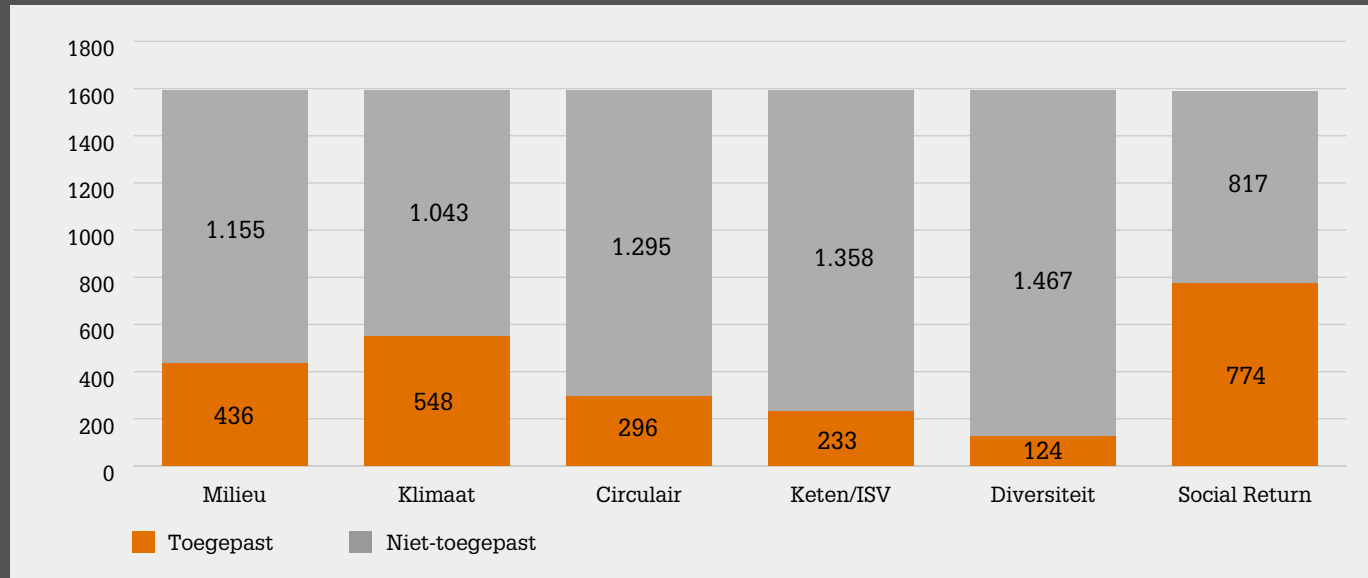
Trends in MVI-thema's

- Social Return en Klimaat worden in 2025 vaker toegepast dan in 2024, uitgedrukt in percentages van de opdrachtwaarde. De andere thema's worden minder vaak toegepast.
- Social Return is net als in de voorgaande jaren het meest uitgevraagd in aantallen en in 2025 sterk toegenomen in opdrachtwaarde. Klimaat werd in 2024 voor het eerst even vaak toegepast, uitgedrukt in opdrachtwaarde, en blijft in 2025 op hetzelfde niveau.
- Bij leveringen wordt Ketenverantwoordelijkheid/ISV, uitgedrukt in opdrachtwaarde, toegepast bij meer dan de helft van de aanbestedingen.
- Voor alle MVI-thema's wordt in 2025 vaker gebruikgemaakt van minimeisen dan van gunningscriteria. Dit komt overeen met 2024.

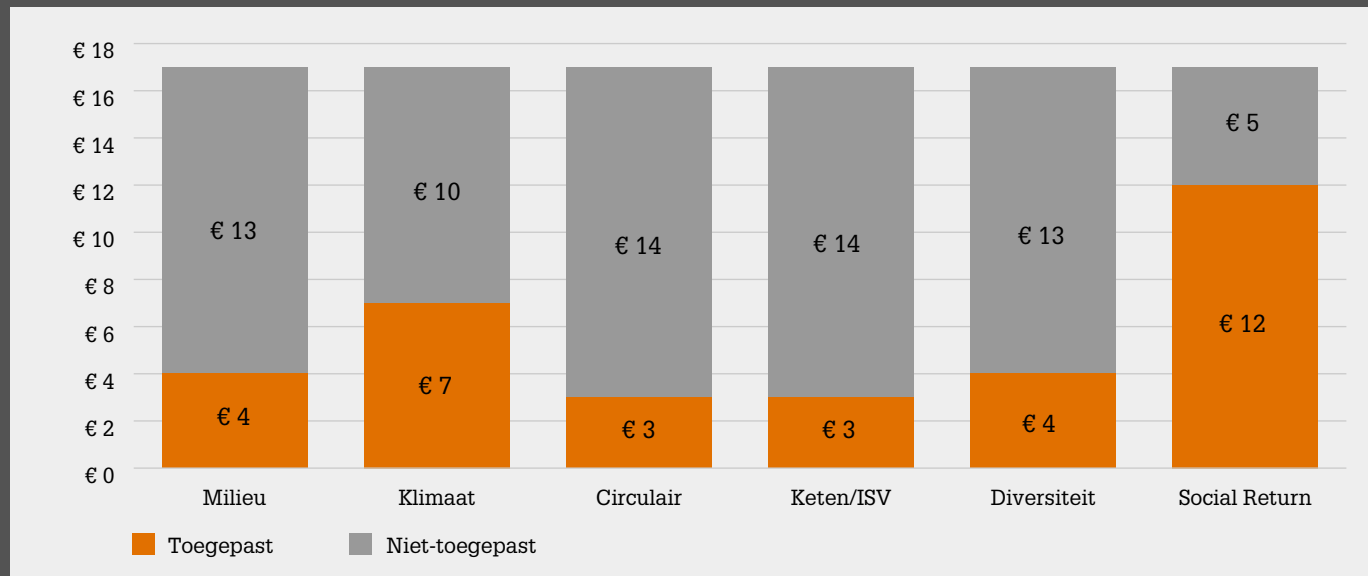
Onderzoeksresultaten**

Er is geen sterk verband gevonden tussen de geschatte impact van een aanbesteding (op basis van de spendimpactanalyse) en de MVI-inspanningen. De thema's Klimaat, Milieu en Circulariteit worden niet of nauwelijks vaker toegepast bij aanbestedingen met hogere geschatte CO₂-emissies, meer landgebruik en hoger grondstoffengebruik. Bij iedere verdubbeling van de geschatte CO₂-emissies en het grondstoffengebruik neemt de toepassing van de MVI-thema's Klimaat en Circulariteit met circa 2,5 procentpunt toe.

Thema's toegepast - Aantal percelen

Thema's toegepast - Opdrachtwaarde (in miljarden)

HOOFDLIJNEN NATIONAAL PLAN MVI

‘Maatschappelijke doelen zijn voor overheden niet langer bijzaak, maar hoofdzaak in het inkoopproces.’
Om deze belangrijke missie te kunnen bereiken, schrijft het Nationaal plan 4 hoofdlijnen voor:

1. Borging van MVI in de organisatie
2. MVI is niet vrijblijvend
3. MVI integraal toepassen
4. Strategische inzet op kansrijke sectoren (zie volgende pagina)

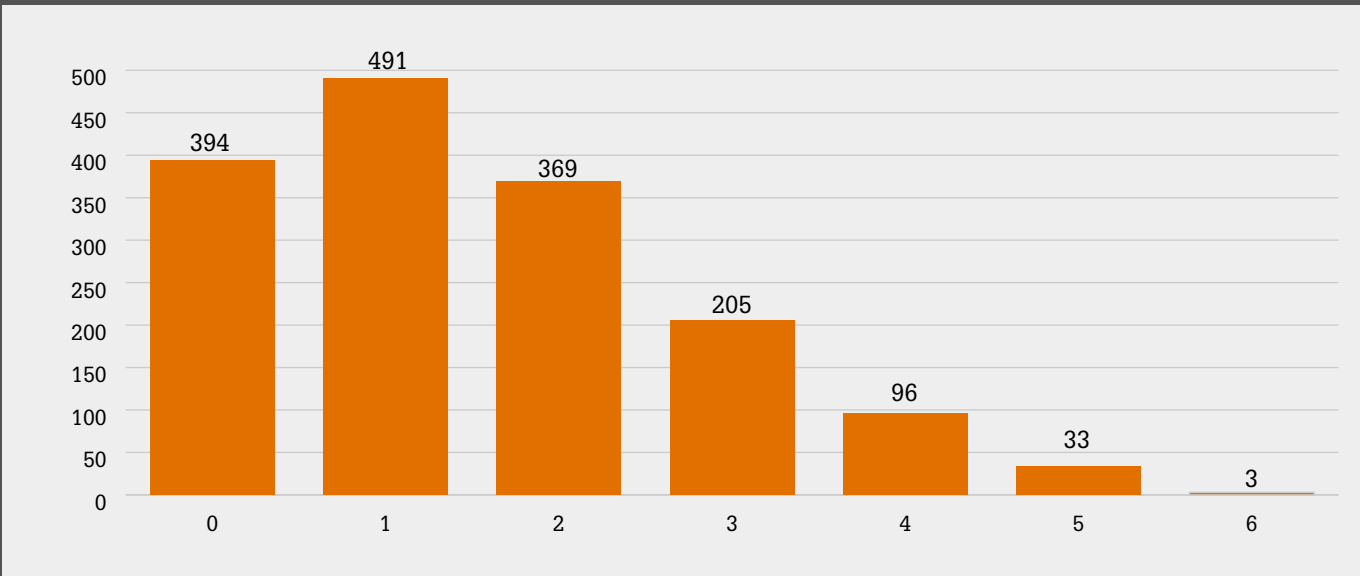
Inzichten borging, vrijblijvendheid, integraliteit

- Bij grote inkoopopdrachten wordt minimaal één MVI-thema uitgevraagd. Hierdoor lijkt MVI bij de meeste organisaties niet langer vrijblijvend, maar geborgd. Toch is MVI nog niet volledig verankerd in organisaties. Als dit volledig het geval zou zijn, zou er ook bij kleinere opdrachten standaard aandacht zijn voor duurzaam en/of sociaal inkopen.
- MVI wordt nog niet integraal toegepast, omdat in relatief weinig aanbestedingen meerdere thema's samenkomen. Het beeld van 2025 lijkt op vorig jaar en laat zien dat in de meeste aanbestedingen één MVI-thema wordt toegepast.
- Het feit dat MVI nog niet integraal wordt toegepast, wijst erop dat de borging ervan in de breedte nog onvoldoende is.

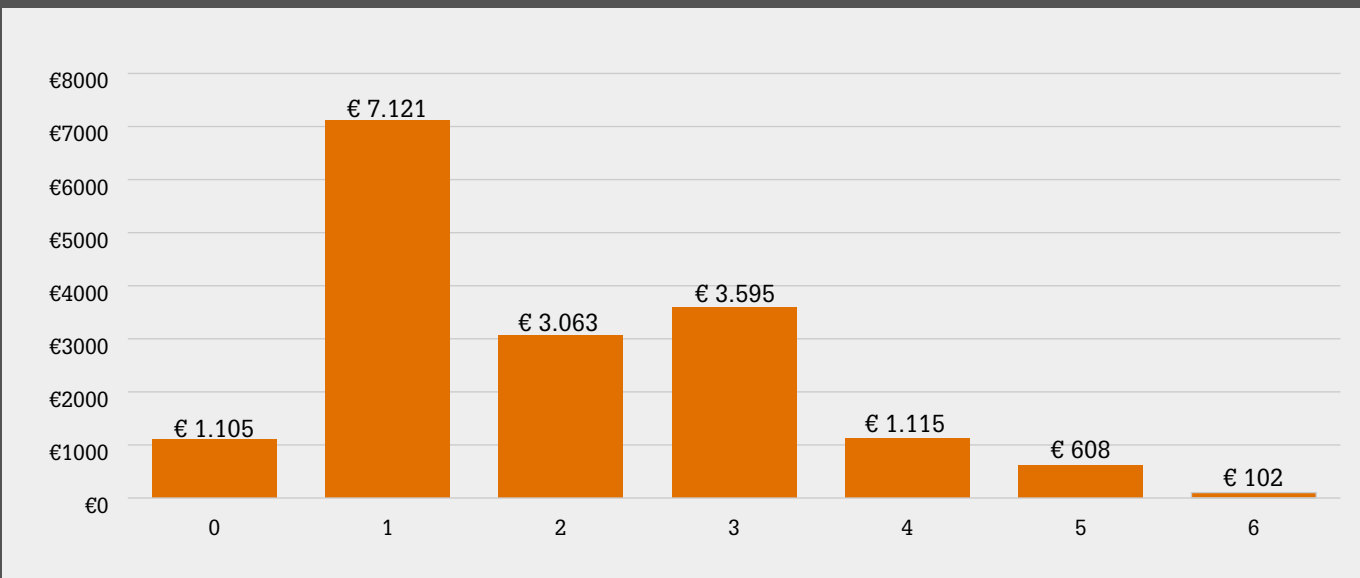
Onderzoeksresultaten**

Het aantal MVI-thema's in een aanbesteding is ongeveer 80% hoger als Circulariteit ook één van de uitgevraagde MVI-thema's is.

Thema's toegepast - Aantal percelen

Thema's toegepast - Opdrachtwaarde (in miljoenen)***

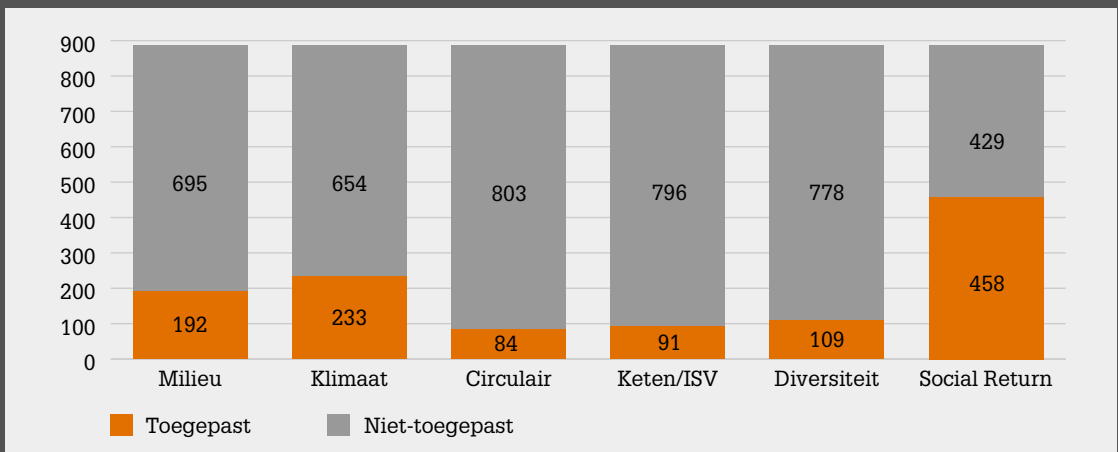

HOOFDLIJNEN NATIONAAL PLAN MVI

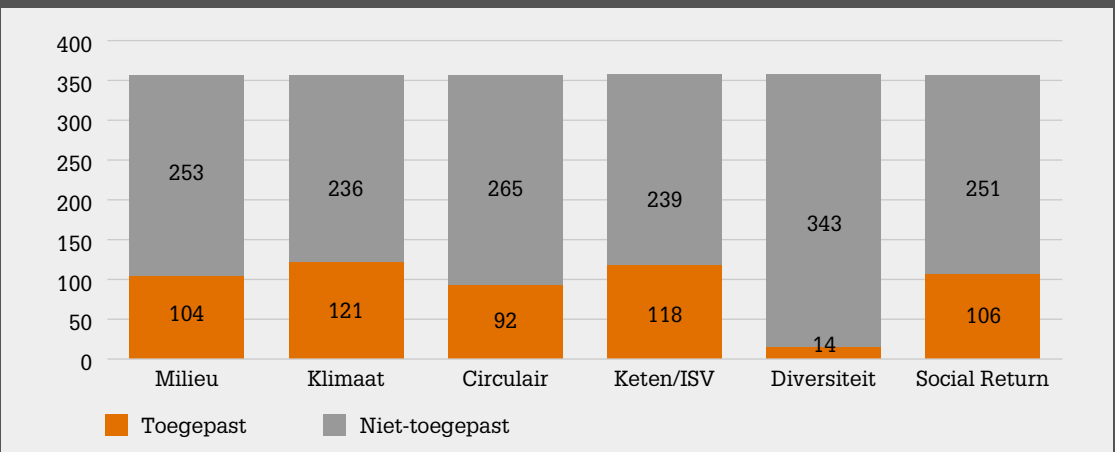
Inzichten inzet kansrijke sectoren

- Het meenemen van MVI-thema's in de inkoopopdracht verschilt sterk tussen diensten, leveringen en werken.
- In 2025 is het percentage percelen waarbij minimaal één MVI-thema is meegenomen hoger bij werken dan bij diensten en leveringen.
- Bij diensten wordt Social Return het meest toegepast in percelen en in opdrachtwaarde, gevolgd door Klimaat, Milieu en Diversiteit en Inclusie.
- Bij leveringen is een verschuiving zichtbaar in de toepassing van de MVI-thema's. In 2025 werd Ketenverantwoordelijkheid het vaakst toegepast uitgedrukt in opdrachtwaarde, gevolgd door Klimaat en Social Return. In 2024 was dat Milieu. Uitgedrukt in aantal percelen is er een gelijkere verdeling van de toegepaste MVI-thema's, met uitzondering van het thema Diversiteit en Inclusie, dat minder vaak wordt toegepast.
- Bij werken is er ook een verschuiving. Social Return en Klimaat zijn het meest toegepast in aantallen en opdrachtwaarde, gevolgd door Milieu en Circulariteit. Ketenverantwoordelijkheid/ISV blijft laag.

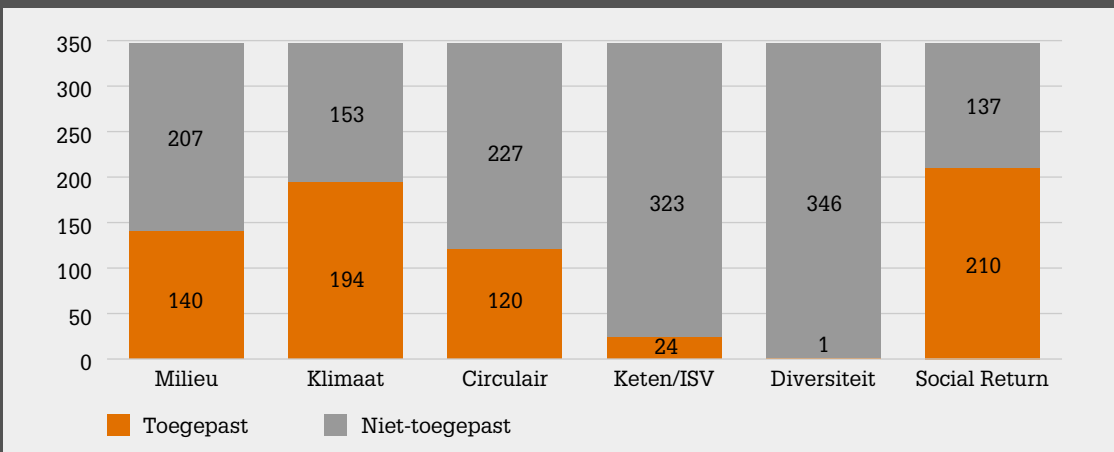
Thema's toegepast (diensten) - Aantal percelen

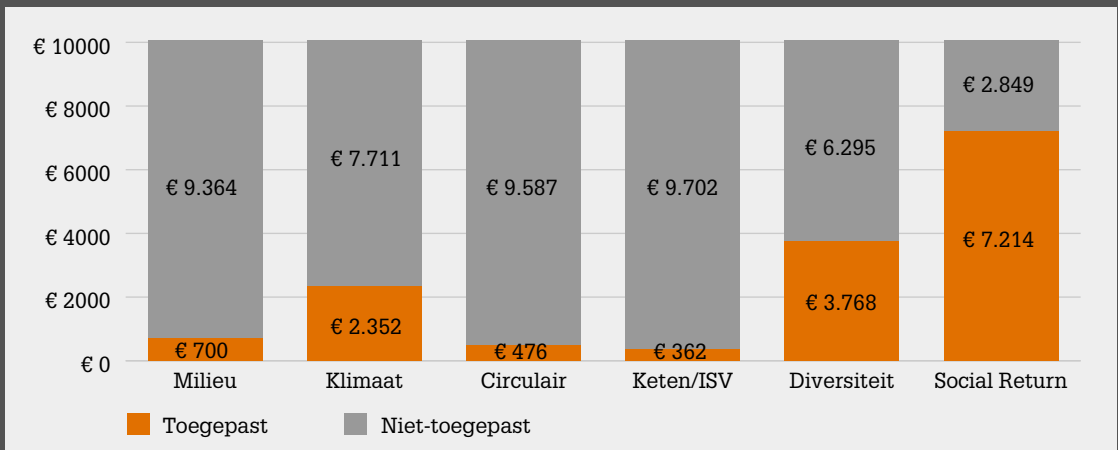
Thema's toegepast (leveringen) - Aantal percelen

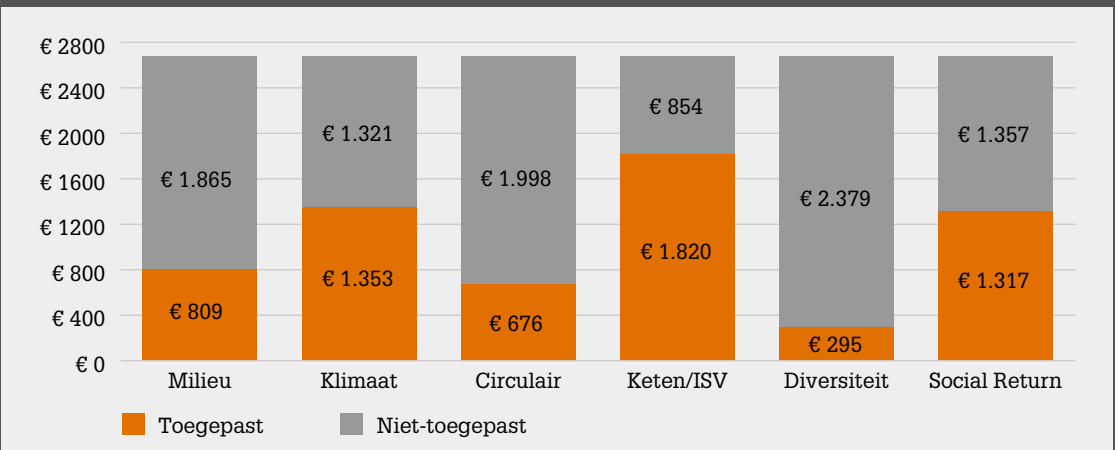
Thema's toegepast (werken) - Aantal percelen

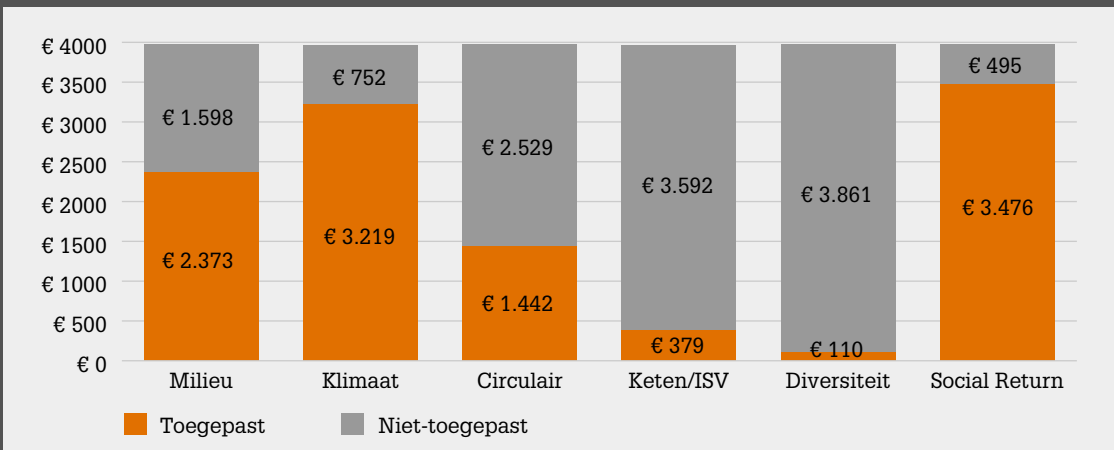
Thema's toegepast (diensten) - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

Thema's toegepast (leveringen) - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

Thema's toegepast (werken) - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

TOEPASSING MVI-INSTRUMENTEN

Hulpmiddelen, zoals de MVI-criteriatool, het Ambitieweb en de CO₂-Prestatieladder, ondersteunen inkopen met impact. Hoe vaak worden deze instrumenten toegepast in aanbestedingen? De eerste tabel (rechts) geeft de totalen weer. In de andere tabellen zijn deze uitgesplitst naar diensten, leveringen en werken.

Duiding van de cijfers

- Bij grote opdrachten wordt MVI vaker toegepast mét het gebruik van een MVI-instrument dan zónder.
- De bouwblokkenmethode (Social Return) wordt het meest gebruikt, het Ambitieweb wordt vooral bij grotere aanbestedingen gebruikt.
- De voorkeur voor het gebruik van bepaalde MVI-instrumenten verschilt tussen de inkoop van diensten, werken en leveringen.
- Bij leveringen wordt de MVI-criteriatool het meest gebruikt. Bij werken wordt de CO₂-Prestatieladder vooral gebruikt bij grote opdrachten.

Onderzoeksresultaten**

Universiteit
Utrecht

Het gebruik van Ambitieweb leidt niet tot significant meer toegepaste MVI-thema's. De toegepaste thema's worden echter wel intensiever uitgewerkt (ongeveer 25%) vergeleken met aanbestedingen waarvoor het Ambitieweb niet is toegepast.

Bij gebruik van de MVI-criteriatool stijgt zowel het aantal toegepaste MVI-thema's (ongeveer 25%) als het aantal toegepaste MVI-criteria en -eisen per thema (ongeveer 25%), in vergelijking met aanbestedingen waarvoor de tool niet is toegepast.

Dit wijst erop dat deze procestools bijdragen aan de inbedding van MVI-aspecten in aanbestedingen.

Instrumenten toegepast Totaal

Bouwblokkenmethode	330
MVI-criteriatool	256
Ambitieweb	202
CO ₂ -Prestatieladder	153
PSO-ladder	78
Omgevingswijzer	66
LCA-instrumenten MKI	39
R-ladder	30
MVO Risico Checker	25
Human Rights Due Diligence	9
IMVO-convenanten	3
LCA-instrumenten MPG	3
Anders	139
Geen	523

Instrumenten toegepast Diensten

Bouwblokkenmethode	180
MVI-criteriatool	124
Ambitieweb	91
CO ₂ -Prestatieladder	57
PSO-ladder	51
MVO Risico Checker	16
Omgevingswijzer	15
R-ladder	12
Human Rights Due Diligence	1
IMVO-convenanten	1
LCA-instrumenten MKI	1
LCA-instrumenten MPG	1
Anders	101
Geen	312

Instrumenten toegepast Leveringen

MVI-criteriatool	83
Bouwblokkenmethode	46
Ambitieweb	42
CO ₂ -Prestatieladder	26
PSO-ladder	16
R-ladder	9
Human Rights Due Diligence	7
MVO Risico Checker	6
IMVO-convenanten	2
Omgevingswijzer	0
LCA-instrumenten MKI	0
LCA-instrumenten MPG	0
Anders	17
Geen	100

Instrumenten toegepast Werken

Bouwblokkenmethode	104
CO ₂ -Prestatieladder	70
Ambitieweb	69
MVI-criteriatool	49
Omgevingswijzer	51
LCA-instrumenten MKI	38
PSO-ladder	11
R-ladder	9
MVO Risico Checker	3
LCA-instrumenten MPG	2
Human Rights Due Diligence	1
IMVO-convenanten	0
Anders	21
Geen	111

SPEND IMPACT ANALYSE (SIA)

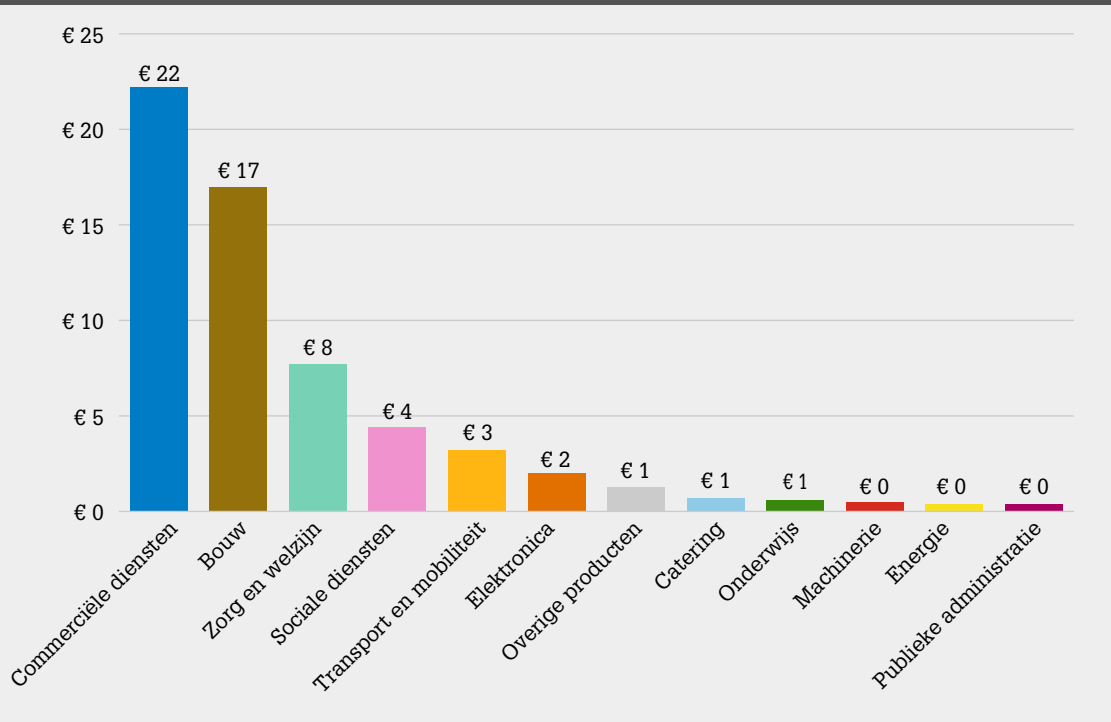
De Spend Impact Analyse (SIA) geeft inzicht in de impact van alle aanbestedingen. De impact is een weergave van de gemiddelde impact, zoals het RIVM deze heeft berekend. Wanneer een aanbesteding volgens dit nationale gemiddelde zou worden aanbesteed, dan is dit de impact.

De SIA geeft het volgende weer:

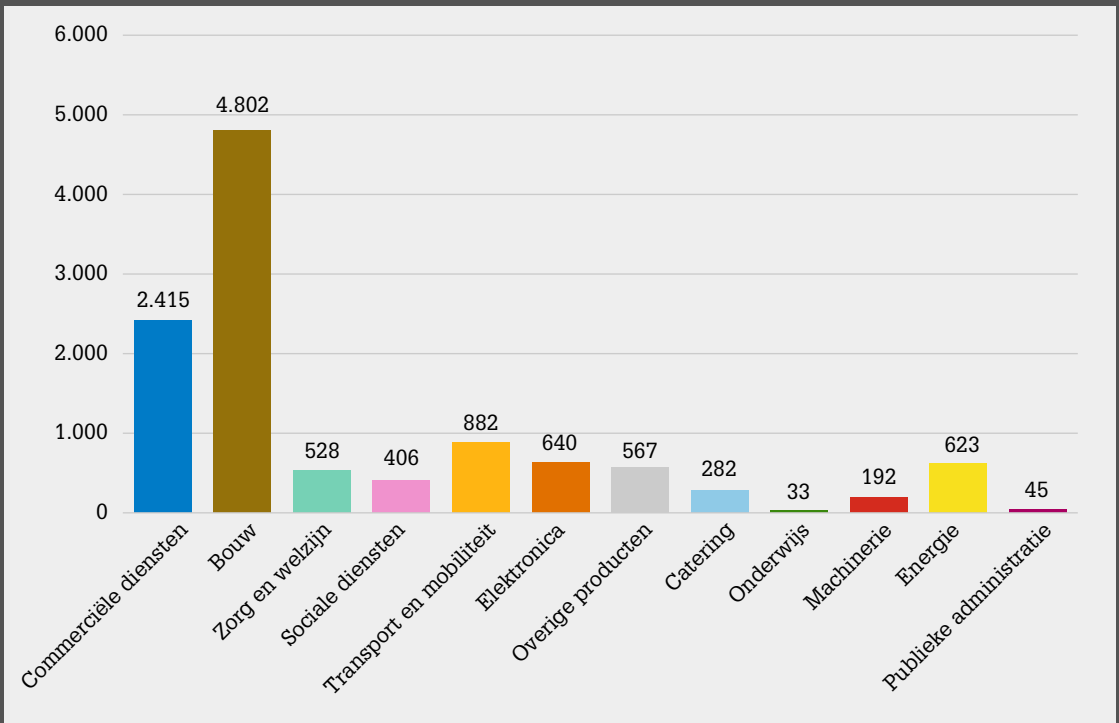
- Uitgaven in € (de opdrachtwaarde van de aanbestedingen). Voor aanbestedingen die niet in de MVI-zelfevaluatie tool zijn voltooid is de waarde die is opgegeven in de gunning gebruikt.
- CO₂-emissies in kiloton CO₂ – de belangrijkste indicator voor negatieve impact op het klimaat.
- Landgebruik in hectare – een indicator voor onder andere biodiversiteit.
- Grondstoffengebruik in ton – een indicator voor circulariteit.

De impact wordt per sector weergegeven. Er worden 12 sectoren onderscheiden. Vanwege toegankelijkheidseisen is alleen de SIA in absolute waarden opgenomen. Iedere overheidsorganisatie kan in de MVI-zelfevaluatie tool een eigen Spend Impact Analyse genereren.

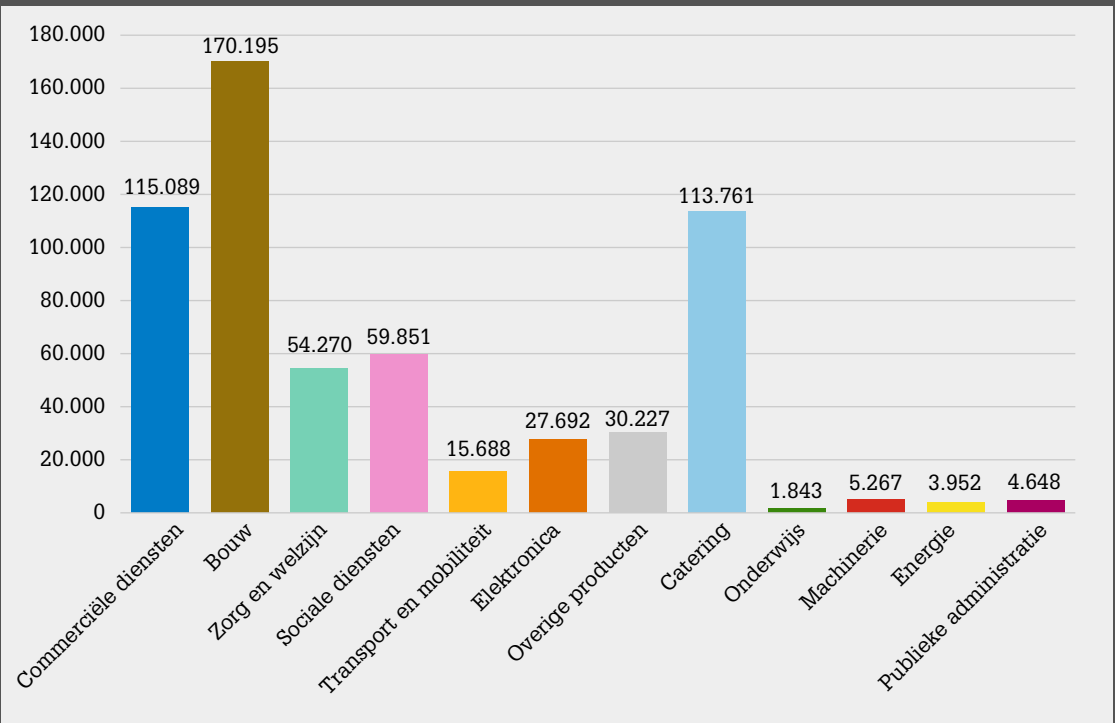
SIA - Opdrachtwaarde (in miljarden)

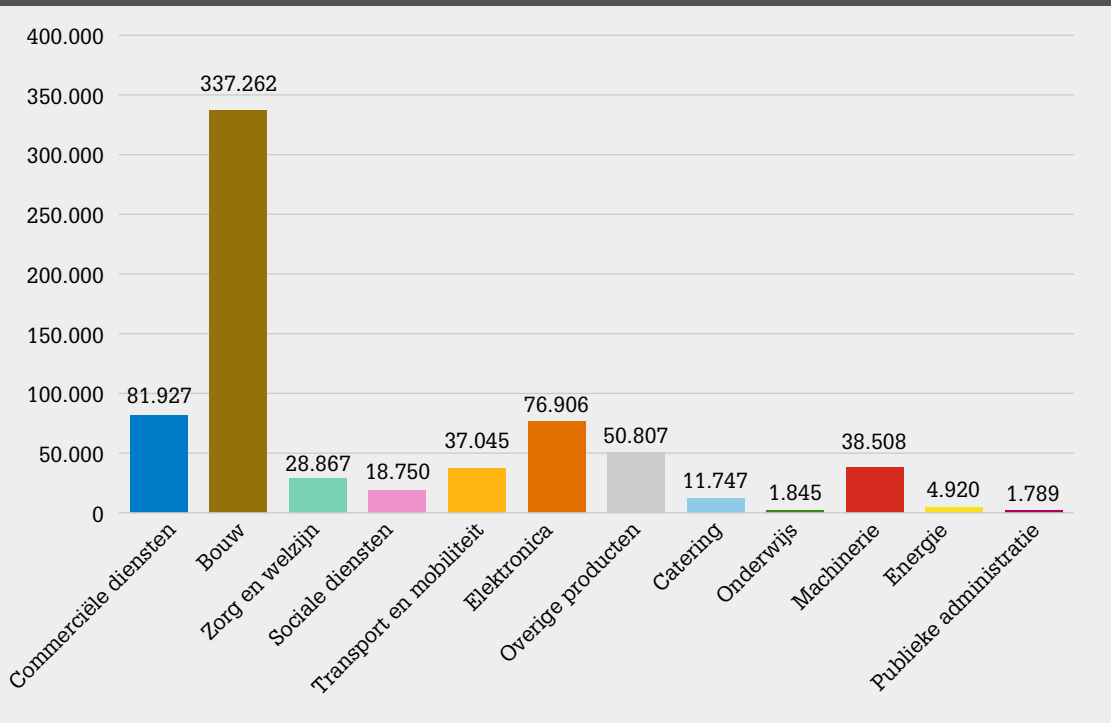
SIA - CO₂-emissies (in kiloton)

SIA - Landgebruik (in hectare)

SIA - Grondstoffengebruik (in ton)

TOELICHTING VOETNOTEN

- * De grafieken en analyses van PIANOo zijn gebaseerd op data uit de MVI-zelfevaluatie tool voor het gunningsjaar 2025. De monitoring is al sinds 1 januari 2022 in lijn gebracht met de opzet en structuur van het Nationaal Plan MVI 2021–2025. De dataset bevat informatie over 1.591 percelen van 72 overheden (Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen, publiekrechtelijke instellingen) met een totale opdrachtwaarde van € 17 miljard. Dit is een substantiële hoeveelheid MVI-data, maar dekt niet de totale publieke inkoop van € 116 miljard.
- ** De Leerstoel Publieke Inkoop aan de Universiteit van Utrecht heeft specifiek aanbestedingen waarbij ten minste één MVI-thema speelt, geanalyseerd. De resultaten zijn gebaseerd op een regressieanalyse waarbij, per analyse, diverse controlevariabelen zijn gebruikt. De controlevariabelen hebben als doel te voorkomen dat een onevenredige verdeling van aanbestedende diensten, of opdrachten van verschillende sectorale aard of omvang, de resultaten beïnvloedt. (Controlevariabelen: 7 soorten aanbestedende diensten; 43 verschillende CPV-categorieën; Europese versus nationale aanbesteding). Gerapporteerde resultaten hebben een statistische betrouwbaarheid van ten minste 90%.